

Posljednje poglavlje je posvećeno populacionoj politici i politici radne snage. Autorica je ukratko izložila pojam i vrste populacionih politika i uklapanja određene populacione politike u planove ekonomskog i socijalnog razvitka, kako u ekonomski razvijenim tako i u ekonomski nerazvijenim zemljama. Također su prikazane karakteristike pojedinih tipova unutar grupe kvantitativnih populacionih politika i to na primjerima zemalja koje provode (ili su provodile) određenu vrstu populacione politike.

Vrlo brojna domaća i strana literatura kojom se autorica služila, te veliki broj preglednih i jasnih tabela, uz već spomenute kvalitete, potvrđuju vrijednost rada Alice Wertheimer-Baletić. Njezinom je knjigom utrta jasna staza kojom je sada lakše nastaviti sa znanstvenim i nastavnim radom na polju demografije i stanovništva uopće. Valja ipak reći, da se autorica pretežno kretala u okvirima tzv. klasične demografije, što ujedno znači da je demografska kretanja razmatrala u odnosu na ekonomska, zapostavljajući u određenom smislu ostale socijalne determinante.

Pero Pavić

MARKSIZM OT DENES, ZBORNIK

(Društvo za filozofiju i sociologiju SR Makedonije)

Skopje, 1973., str. 326.

Društvo za filozofiju i sociologiju SR Makedonije izdalo je svoj prvi broj zbornika koji objedinjuje materijale Drugog ohridskog naučnog skupa »Marksizam danas«, održanog od 1. do 3. novembra 1972. godine. Zbornik obuhvaća radove 25 filozofa i sociologa iz naše zemlje, NR Poljske, DR Njemačke, Engleske i Francuske.

U Zborniku iznose svoje poglede i stavove o marksizmu njegovi istaknuti poznavaoци koji su se do sada svojim brojnim naučnim djelima predstavili domaćoj i stranoj čitalačkoj publici. Spomenimo neke od njih.

Kostas Axelos u članku »Igra grupe grupa« na vrlo interesantan način govori o Marxovom stavu u »Kapitalu« da kapitalistički sistem sprečava radni-

ka da uživa u svom radu »kao u igri« svojih sopstvenih društvenih i tjelesnih snaga. Autor potencira stavove Marxa u kojima se govori, da će se ukidanjem kapitalizma dozvoliti da se raznovrsne čovjekove djelatnosti pojavljuju u »igri kao igra«. Po autorovom shvaćanju, danas poezija i umjetnost postaju **sve** više igra čovjeka. I na kraju svoga rada autor se posebno zadržava na objašnjenju pojma »igra svijeta«.

Dušan Nedeljković u svom članku »Marksizam jučer, danas i sutra« na samom početku govori o tome da se marksizam smatra i kod nas i kod Sovjeta, a i kod nemarksističkih autora, »kao jedna teorija marksistička teorija među drugim teorijama«. Nedeljković dalje govoreći o marksizmu, govori o razgraničavanju nauke i teorije, pozivajući se na stavove Lenjina i Tucovića. On podsjeća i na stavove osnivača marksizma gdje oni govore da »nauka o oslobođenju rada i potpune oslobodilačke revolucije današnjeg svijeta ne može biti samo jedna teorija koja se može pripisati svakome pa i samom Marksu«. Kad autor govori o marksizmu jučer, govori o XIX vijeku, govori o marksizmu danas, govori o XX vijeku, i kada govori o marksizmu sutra, govori o XXI vijeku. Jednom riječju autor stalno potencira stav da se na marksizam mora gledati strogo dijalektički i kritički, jer marksizam od »jučer ... nam je bio prenesen u svojoj cjelokupnosti i na djelu veoma složeno i protkan razliitim i drugim kontradiktornim interpretacijama i preopterećen s poznatim revizionizmom ...«.

Jože Goričar u članku »O kritičkoj komponenti marksizma« na početku govori o Marxovom shvaćanju »Kritike« u mnogobrojnim njegovim delima. On dalje govori o »Marxovoj društvenoj kritici koju slijedi čitavog života.

Marx dosljedno slijedeći svoju društvenu kritiku, ne kritizira samo buržoasko društvo i njegove teoretičare, već i socijalističku »praksu« — parišku komunu. Govoreći o kritici, Goričar smatra da ne treba biti kritičan samo prema socijalističkim društvima, već i prema društvenoj praksi u svojoj zemlji. On odbacuje razne pokušaje kojima se hoće odbaciti univerzalni karakter kritičke dimenzije marksizma. Naglašava svoj stav da u socijalističkim zemljama, pa i u našoj, društvena kritika nije baš mnogo voljena, posebno ako dolazi od ljudi koji rade na humanističkim fakulte-

tima. On ističe, da se od tih naučnih radnika traži »pozitivna i konstruktivna kritika«. Zato on postavlja pitanje, da se razmisli o tome traženju i o tome šta bi trebalo da bude marksistička kritika danas. Na kraju odgovarajući na postavljeno pitanje Goričar kaže: »Traženje pozitivne društvene kritike podrazumijevamo, u prvom redu, kao takvo naučno negiranje društvene stvarnosti i zbivanja, koja polaze od antropološko-humanističke dimenzije marksizma pa barem implicitno ukazuje na mogućnost prevazilaženja kritiziranog u smislu vrednota što ih sadrži ova dimenzija«.

Naslovi radova objavljeni u Zborniku na prvi pogled daju sliku raznorodnosti

tema. Međutim, u biti sve radovi tretiraju aktualnost marksizma danas i njegovu društvenu ulogu i kao takvi sačinjavaju jedinstvenu kritično teoretsku cjelinu i ocjenu marksizma danas.

Zbornik je štampan na makedonskom jeziku što donekle ograničava krug njegove čitalačke publike.

U pripremi se nalazi drugi broj Zbornika, od istoga izdavača, pod naslovom »Nacija i kultura« u kome će biti u prvom dijelu članci na temu »Nacija i nacionalna kultura« a u drugom »Makedonska nacionalna svijest i kultura«.

Jovan *Miškov*